

WORDT VERVOLGD

Bedrijfscontinuïteit in de
biologische landbouw

JE BENT JONG EN JE
WEET WAT JE WILT

HET WERK SLIM VERDELEN

Bénédicte Clermont is 26 jaar als ze in 2008 start met melkvee in het Franse Noyal Chattillon-Sur-Seiche. Boer worden was voor haar vanzelfsprekend. Directe verkoop ook. Ze startte in een samenwerkingsverband met overdraagster Claudine en haar eigen ouders. Dat maakte een arbeidsverdeling op menselijke maat mogelijk.

TEKST ANTOINE BESNARD & MARIA VAN BOXTEL | FOTO'S LA FERME DES PRÉS VERTS & DICK BOSCHLOO

Bénédicte Clermont is stellig. “Ik wilde boerin worden. Ik heb daarom een landbouwopleiding gevolgd en wilde doorleren in de veehouderij, maar ik ben maar drie jaar op de landbouwschool gebleven. Hoe ze op school over veeteelt doceerden, dat kwam niet overeen met hoe ik het wilde doen.” Toch deed ze voldoende ervaring op. “Voordat ik voor mezelf begon, heb ik meerdere jaren bij de bedrijfsverzorging gewerkt. In de melkveehouderij, varkens en pluimveehouderij, meestal op gangbare bedrijven.” Toen ze een kans kreeg voor een eigen bedrijf, pakte ze die met beide handen aan. “Vlak bij mij bleek een ouder echtpaar - Albert en Claudine - op zoek naar een opvolger. Ons eerste contact begin 2007 was

positief. Ik ben begonnen met een plan te maken om het bedrijf over te nemen. Tegelijk is de boer, Albert, begonnen met zijn pensionering te verkennen. Dat bleek positief uit te vallen. Daarom konden ze in mei 2007 al beginnen met de grond om te schakelen naar biologisch, maar de kudde nog niet. Ze hadden Holstein vee met een melkproductie van 11.000 kg/jaar, het leek ons daarom lastig de koeien om te schakelen. Dat zou teveel uitval hebben betekend, dus dat was mijn uitdaging na de overname. In 2008 is Albert met pensioen gegaan. Ik ben in het bedrijf gestapt met Claudine als zakenpartner en met mijn ouders - die al sinds 1999 een biologisch bedrijf hebben. We zijn met z'n vieren een samenwerkingsverband

gestart.” In Frankrijk heet dat een GAEC, wij zouden het een VOF of een maatschap noemen. “Ik had niet voorzien dat ik al zo snel zou starten,” lacht Bénédicte.

Waarom omschakelen naar bio tegelijk met de overname? Ook hier weet Bénédicte zeker wat ze wil. “Ik had weinig zin om me te verdiepen in bespuitingen of om me het hoofd te breken over rendement. Ik ben ook niet opgeleid voor werken met gewasbeschermingsmiddelen. Welke dosis op welk veld? Ik heb het wel gehoord op school, maar ik heb het niet onthouden. En mijn ouders zijn al biologisch, dus het leek me logisch. Met 3,5 arbeidskrachten melkt Bénédicte nu 115 koeien plus jongvee op 210 hectare in het Franse Noyal

“Vaak moet je iets anders doen dan je eigenlijk van plan was.”

“Hoe ze op school over veeteelt doceerden, kwam niet overeen met hoe ik het wilde doen.”

Op La Ferme des Prés Verts verbouwen ze zelf luzerne, mais en graanmengsels

Bénédicte Clermont tapt melk voor een klant

al Chattillon-Sur-Seiche. Hoe kwam ze tot een plan voor een bedrijfsovername, omschakeling, directe verkoop? “Ik heb het in duidelijke fases opgedeeld. Ik wilde graag veeteelt en ik wilde directe verkoop. Ik heb verwerking tot kaas en andere producten verkend, maar ik ben toch teveel koeienboerin om de hele dag in de zuivelverwerkingsruimte te staan. Daar ben ik dus niet verder aan gaan rekenen. Ik wil juist de producten graag toegankelijk maken voor de mensen. Wij verkopen dus melk, voor 1 euro per liter, en we hebben er plezier in onze klanten daadwerkelijk te kennen. Omdat we met vier personen samenwerken, is directe verkoop bij ons geen probleem. Met de melktank, flyers en de inrichting van een simpele plek

hebben we met 2.500 euro wel alle start-investeringen voor verkoop gehad. Met 80 families die per week zo’n 350 tot 400 liter ophalen en met levering aan bedrijfsrestaurants, centrale keukens, kantines en twee scholen, komen we prima uit.”

Hoe ze kijkt ze nu, zo’n tien jaar later, terug op haar opstart? “Zelfs voor een boerendochter als ik, moet ik zeggen dat het heel belangrijk was om buiten de deur te werken en een minimum aan ervaring op te doen buiten ons eigen erf. Luister ook naar de raad van mensen met ervaring. Ik moest ook echt vooruitdenken bij mijn start en onverwachte dingen incalculeren. Zowel financieel als qua werk. Financieel, want er zijn altijd dingen die je niet voorzien had en als je de ene investering gedaan hebt, volgt de volgende meteen. En op het gebied van arbeid. In elke startsituatie vind ik het belangrijk dat de benodigde arbeid met de menselijke maat is rond te zetten. Ik ben dus bijvoorbeeld gestart met vier mensen. Dat is heel fijn, want toen Claudine en mijn ou-

ders stopten, konden er ook weer nieuwe partners bij.” Inmiddels werkt Bénédicte samen met haar man Matthieu en met Marie Françoise en Patrick Pelerin. Weer vier partners, want: “Die werkdruk, daarover moet je jezelf vragen blijven stellen als je bezig bent, want de dingen veranderen. En in de biologische landbouw moet je vaak genoeg iets anders doen dan wat je eigenlijk van plan was.”

Voor een goede werkverdeling vindt Bénédicte het ook belangrijk met de vier partners af te spreken hoeveel je nog buiten de deur doet. “Ik ben nog medewerker bij de biologische boerenvereniging in mijn departement. Dat moet je afspreken, het totale arbeidsplaatje moet passen. Ik zit ook in een uitwisselingsgroep met andere veehouders. Een keer per jaar leggen we onze technische en bedrijfseconomische resultaten op tafel. Dat heeft me heel erg geholpen bij de omschakeling van het vee, dat best lastig bleef. Na drie jaar had ik nog koeien die niet meekonden. We ontdekten door die uitwisseling dat we qua voer en voerkosten niet goed zaten. Ik heb dus een veevoertraining gevolgd en me verdiept in voederwinning en -opslag. We hebben kruidenrijker grasland en telen zelf luzerne, mais en graanmengsels. Nu delen we de kudde op in twee voergroepen. Dat helpt ons om de winter door te komen met een zeer bescheiden aankoop van ruwvoer.”

Maria van Bostel is partner in Land & Co.

Het verhaal van Bénédicte Clermont – geschreven door Antoine Besnard - is ook opgenomen in de brochure ‘Itinéraires d’installation en agriculture biologique’ voor jongeren en samen met de brochure ‘Itinéraires de transmission en agriculture biologique’ te downloaden van www.agrobiobretagne.org.

Het project Land in Verbinding wordt mede mogelijk gemaakt door de provincie Gelderland en de EU. Europees Fonds voor Plattelandsontwikkeling, Europa investeert in zijn platteland.

DOOR CORONA NIET GENOEG OF JUIST TEVEEL MEDEWERKERS?

Vraag je vaste partners of kijk op Warmonderhof vacaturebank: www.aereswarmonderhof.nl/actueel/vacaturebank

En op www.landgilde.nl voor medewerkers of opvolging in de biologische landbouw. Of geef je op via ‘Helponsoogsten’: het platform van LTO voor het matchen van bedrijven en werzoekenden.

Of doe mee met het Slow Food Youth Network (SFYN) initiatief De Seizoensarbeiders, mail aan corona@bionext.nl je bedrijfsnaam en locatie, korte omschrijving werkzaamheden en per wanneer jongeren uit het festivalwerk bij jou kunnen starten.